

Інший підхід акцентує увагу на тому, що в умовах низької інтенсивності зовнішнього конфлікту, необхідно більше приділяти внутрішнім проблемам з метою зміцнення держави, конституційного устрою і консолідації суспільства.

УДК 1:355.01

Савіна І., канд. пед. наук

Навчально-науковий інститут воєнної історії Національного університету оборони України, м. Київ, Україна

Цимбровський В.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ФЕНОМЕН ВІЙНИ: КОГНІТИВНИЙ, ФІЛОСОФСЬКИЙ ТА СОЦІАЛЬНИЙ ВИМІРИ

Анотація. *Феномен війни завжди привертав увагу людства своєю складністю та загадковістю. Війна - це не лише сутичка збройних сил, але й явище, яке глибоко впливає на політичні, економічні, соціальні та культурні аспекти суспільства. Вона створює нові реалії та викликає загострення проблем, що потребують аналізу та розуміння. Осмислення феномену війни є складним та багатограним завданням, що вимагає врахування когнітивних, філософських та соціальних вимірів. Кожен з цих аспектів відіграє свою роль у розумінні природи конфліктів та їх впливу на людство.*

Ключові слова: феномен війни, соціальна відповідальність, когнітивний підхід.

Savina I., Ph.D.

Educational and Scientific Institute of Military History, the National Defence University of Ukraine, Ukraine

Tymbrovskiy V.

Ternopil Ivan Puluji National Technical University, Ukraine

THE PHENOMENON OF WAR: COGNITIVE, PHILOSOPHICAL AND SOCIAL DIMENSIONS

Abstract. *The phenomenon of war has always attracted the attention of mankind with its complexity and mystery. War is not only a clash of armed forces, but also a phenomenon that deeply affects the political, economic, social and cultural aspects of society. It creates new realities and exacerbates problems that require analysis and understanding. Understanding the phenomenon of war is a complex and multifaceted task that requires taking into account cognitive, philosophical and social dimensions. Each of these aspects plays a role in understanding the nature of conflicts and their impact on humanity.*

Keywords: phenomenon of war, social responsibility, cognitive approach.

Когнітивний підхід є важливим інструментом аналізу для вивчення природи війни і конфліктів, оскільки він дозволяє розглядати широкий спектр психологічних та когнітивних аспектів, які впливають на виникнення та розвиток воєнних дій. Цей підхід ставить своєю метою вивчення впливу різноманітних факторів, таких як культурні особливості, ідеологічні переконання, структура особистості та соціальне середовище, на процеси прийняття рішень, пов'язані з військовими діями. Наприклад, він розглядає, як сприймається загроза окремими особами або групами, а також як їхні переконання та емоції можуть впливати на їхню готовність приєднатися до військових конфліктів. Когнітивний підхід також розглядає процеси прийняття рішень на рівні індивідів, груп та націй. Це включає в себе аналіз інформації, стереотипів та попередніх досвідів, які можуть впливати на ухвалення стратегічних та тактичних вирішень у воєнних ситуаціях. Крім того, когнітивний підхід досліджує вплив психологічних факторів на міжособистісні відносини між противниками під час конфліктів,

включаючи психологічну війну, маніпуляції та психологічний тиск. Цей глибокий аналіз сприяє кращому розумінню самої сутності війни.

Філософський підхід розуміння війни представляє собою глибокий аналіз моральних, етичних та справедливих аспектів військових дій. Він ставить під сумнів засади моралі і етики у воєнних конфліктах та досліджує, як війна відповідає або суперечить моральним нормам і етичним принципам. Філософи вивчають, у яких випадках війна може бути виправданою з моральної точки зору, чи вона може бути справедливою та навіть необхідною. Вони аналізують військові дії з погляду їхньої відповідності основним принципам правосуддя та справедливості. Також філософський підхід розглядає можливості мирного врегулювання конфліктів та відновлення міжнародного порядку через діалог, дипломатію та взаєморозуміння. Він досліджує, як сприяти мирному вирішенню суперечностей та розвитку глобального миру шляхом спільних зусиль у забезпеченні безпеки та стабільності. Філософія війни ставить під сумнів загальноприйняті уявлення про війну як єдиний спосіб вирішення конфліктів, а пропонує альтернативні шляхи досягнення глобального миру та співіснування.

Соціальний аспект вивчення війни зосереджується на аналізі широкого впливу військових конфліктів на суспільство в цілому. Війни призводять до руйнування інфраструктури, занепаду економіки, масових міграцій та гуманітарних криз. Вони також суттєво впливають на соціальні структури, змінюючи владні відносини, соціальну мобільність та розподіл ресурсів. Соціальний вимір війни детально вивчає, які соціальні та економічні наслідки спричиняють подальше загострення конфліктів та їх тривалість. Він аналізує, як військові дії впливають на рівень безпеки та стабільності в суспільстві, а також які соціальні групи найбільше страждають від наслідків війни. Крім того, соціальний підхід досліджує можливості відновлення соціального порядку та забезпечення сталого розвитку після завершення воєнних конфліктів.

Отже, дані підходи допомагають отримати глибше розуміння війни та її впливу. Кожен з цих аспектів розкриває різні сторони війни, від психологічних механізмів прийняття рішень до моральних та соціальних наслідків. Такий комплексний підхід дозволяє краще зрозуміти причини виникнення війн, а також розробити стратегії для побудови миру та забезпечення стабільності у світі.

Джерела та література

1. Філософія війни. Як спільна травма «зшиває» країну. URL: <https://www.mukachevo.net/ua/news/view/4016016>
2. Розвиток громадянського суспільства в умовах війни. URL: <https://iaa.org.ua/articles/civil-society-development-in-times-of-war-recommendations-for-international-partners/>
3. Єдність під час війни: результати соціологічного дослідження URL: https://lb.ua/blog/cedos/561919_iednist_pid_chas_viyni_rezultati.html
4. Війна як буденне явище: «Війна. Як конфлікти формували нас» Маргарет Макміллан. URL: <https://tyzhden.ua/vijna-iak-budenne-iavyshche-vijna-iak-konflikty-formuvaly-nas-margaret-makmillan/>